

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA a DEMOGRAFIA

SLOVAK STATISTICS
and DEMOGRAPHY

1/2017

ročník/volume 27

Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na prezentáciu moderných štatistických a demografických metód a postupov.

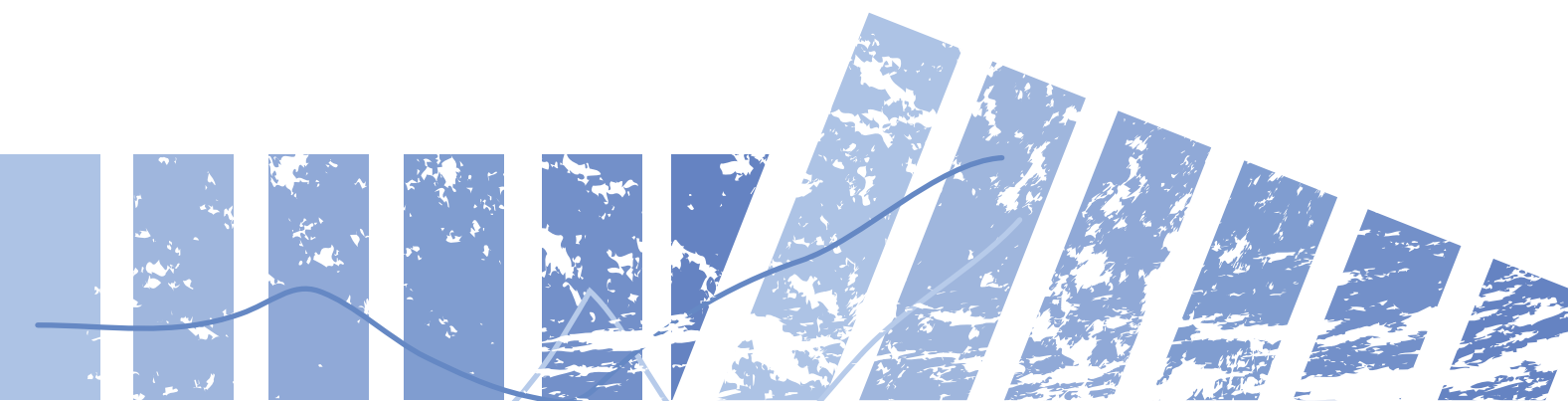
Scientific peer-reviewed journal focusing on the presentation of modern statistical and demographic methods and procedures.

Článok/Article: 9

Typ článku/Type of article: informácia/information

Strany/Pages: 71 – 72

Dátum vydania/Publication date: 15. január 2017/January 15, 2017

Informácia/Information

PERSPEKTÍVY VYUŽÍVANIA SCANNER DATA V OFICIÁLNEJ ŠTATISTIKE

Poznanky z medzinárodného seminára v Bratislave

THE PERSPECTIVES OF USING SCANNER DATA IN THE OFFICIAL STATISTICS

Best practices from the international workshop in Bratislava

Druhý októbrový týždeň (10. a 11. 10. 2016) sa na pôde Štatistického úradu SR konal medzinárodný seminár s názvom *Scanner Data Bratislava 2016* zameraný na problematiku transakčných dát. Podujatie zorganizovala sekcia všeobecnej metodiky a registrov v spolupráci s odborom cenových štatistík, ktoré v Štatistickom úrade SR v posledných dvoch rokoch spolupracujú na využití scanner data v cenovej štatistike a pri tvorbe cenových indexov.

Pojem scanner data sa v súvislosti s modernizáciou a racionalizáciou cenových štatistík objavuje v európskej štatistike čoraz častejšie. Scanner data získané priamo od obchodníkov – najčastejšie maloobchodných reťazcov – obsahujú informáciu o cene, predanom množstve tovarov a tržbách za jednotlivé produkty. Takéto dáta, ak sa poskytujú pravidelne a v zodpovedajúcej štruktúre a rozsahu, môžu suplovať, dopĺňať alebo aj úplne nahradiť klasický zber údajov o cenách a poslúžiť ako podklad na výpočet cenových indexov. Niektoré štatistické úrady, napr. Holandský štatistický úrad alebo Dánsky štatistický úrad, pracujú so scanner data už dlhšie. Vypracovali podrobnú metodiku ich použitia a implementovali scanner data do bežnej produkcie cenových indexov pre niektoré skupiny klasifikácie COICOP.¹ Aj Štatistický úrad SR sa zapojil do projektu *Modernizácia cenových štatistík – využitie Scanner Data*. V rámci tohto projektu sa začali rokovania s obchodnými reťazcami o možnostiach spolupráce pri poskytovaní scanner data pre cenové štatistiky. Súbežne s rokovaniami sa tvorí metodika a hľadajú sa vhodné IT riešenia na spracovanie a implementáciu údajov získaných od obchodných reťazcov.

Scanner data sú pre Štatistický úrad SR novou oblasťou činnosti. Ich využívanie v oficiálnej štatistike prináša mnohé otázky a vyžaduje si aj zmenu postupov. Medzinárodný seminár bol preto vhodnou príležitosťou na výmenu skúseností a prehĺbenie vzájomnej informovanosti. Pozvanie prijali kolegovia z Českého štatistického úradu (Jiří Mrázek, vedúci odboru štatistiky cien), zo Slovinského štatistického úradu (Tatjana Brvar, Bojan Perko z odboru cenových štatistík) a z Rakúskeho štatistického úradu (Ingolf Böttcher z odboru cien a parity kúpnej sily). Pracovný seminár privítali aj viacerí zamestnanci Štatistického úradu SR, ktorých zaujíma problematika scanner data, a tak zastúpenie na podujatí mali odbory metód štatistických zisťovaní, administratívnych zdrojov údajov, cenových štatistík, ako aj sekcia informatiky a pracovisko Štatistického úradu SR v Trenčíne.

Počas prvého dňa zástupcovia štatistických úradov Česka, Slovinska, Rakúska a Slovenska prezentovali aktuálny stav využívania scanner data. Druhý deň bol vyhradený odbornej diskusii o IT riešeniach spracovania údajov, ako aj téme samotného získavania scanner data vrátane otázok súvisiacich s rokovaniami s obchodnými reťazcami.

¹ COICOP – medzinárodná klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu použitia.

Štatistický úrad SR predstavil na seminári doterajšie výsledky práce so scanner data v rámci grantového projektu, poznatky získané z analýzy testovacích dát a návrh pripravovanej metodiky. Kolegovia zo Slovinského štatistického úradu majú k dispozícii údaje z dvoch obchodných reťazcov a úspešne rokujú s ďalšími reťazcami. Pripravili metodiku na použitie scanner data v produkcii cenových indexov, vytvorili IT systém na poloautomatické spracovanie údajov a v blízkej budúcnosti plánujú implementovať scanner data do výpočtu cenových indexov pre produkty z prvého COICOP odboru – 01 Potraviny a nealkoholické nápoje. V Rakúskom štatistickom úrade tiež pripravujú a testujú novú metodiku. Narážajú však na problém neochoty niektorých reťazcov poskytovať údaje v požadovanej štruktúre a rozsahu. Napriek tomu pokračujú v analýzach získaných dát a v tvorbe metodiky. Uvažujú aj o legislatívnych zmenách, ktoré by pomohli úradu pri rokovaní s obchodnými reťazcami. Výrazne odlišná je situácia v Českej republike. Kým v minulosti tam mali k dispozícii testovacie dáta od jedného obchodného reťazca, v súčasnosti so scanner data nepracujú a nateraz ani neplánujú ich implementáciu. Vo vzťahu ku scanner data posudzujú skôr ich možné výhody a nevýhody v súvislosti s použitím tohto zdroja v štatistickej praxi.

Vzhľadom na to, že pri scanner data ide o spracovanie veľkého množstva údajov v pravidelných intervaloch, treba myslieť aj na ich ochranu a zabezpečenie, skladovanie, automatizáciu systému a pod. Praktické skúsenosti z tejto oblasti predstavili na seminári kolegovia B. Perko zo Slovinska a I. Böttcher z Rakúska. Vítanou bola najmä ukážka IT systému pripravovaného v Slovinskom štatistickom úrade a praktické príklady výpočtu cenových indexov, ktoré prezentoval zástupca Rakúskeho štatistického úradu. Poskytli zaujímavé poznatky a dôležité informácie o implementácii scanner data z pohľadu IT riešení.

Účastníci seminára venovali značnú pozornosť aj vyjednávaniu s obchodnými reťazcami o poskytovaní scanner data. O skúsenostiach Štatistického úradu SR z tejto oblasti informoval riaditeľ odboru administratívnych zdrojov Peter Mižik. Následná diskusia potvrdila využívanie rôznych prístupov k obchodným reťazcom. Odznali odporúčania a návrhy týkajúce sa vhodnej stratégie pri vyjednávaní, ale aj informácie o problémoch pri uzatváraní dohôd o poskytovaní scanner data. Účastníci seminára sa zhodli, že rokovania s ich možnými poskytovateľmi sú vzhľadom na citlivosť týchto údajov (napr. o tržbách za jednotlivé produkty) dlhodobou komplikovanou. Priamej spolupráci a výmene detailných informácií bráni najmä záväzok dôvernosti voči reťazcom.

Z prezentácií zástupcov jednotlivých úradov a následnej diskusie k nim vyplynulo, že scanner data sú pre štatistikov špecifickou oblasťou a pri riešení problémov a otázok spojených s ich spracovaním sa dajú využiť rôzne prístupy. Vzájomná informovanosť, výmena skúseností a diskusia v rámci Európskeho štatistického systému sú preto vítanými formami spolupráce aj do budúcnosti.

Mgr. KATARÍNA ŽIAKOVÁ

Autorka pracuje v odbore metód štatistických zisťovaní sekcie všeobecnej metodiky a registrov Štatistického úradu SR.